

Samenvatting

De Molukse gemeenschap in Maastricht heeft de gemeente verzocht om, als eerherstel, de grafrechten van de graven van de overleden KNIL-militairen over te nemen. Het college heeft besloten om aan deze bijzondere wens tegemoet te komen en de kosten voor de huurrechten van de graven tot 2070 over te nemen.

Beslispunten

Het college gaat akkoord:

1. met het verzoek van de Molukse gemeenschap om, als eerherstel, de kosten voor de huurrechten van de graven van de overleden Molukse KNIL-militairen tot 2070 over te nemen, en
2. om de kosten hiervan, zijnde €53250,00, ten laste te brengen van de post Onvoorzien.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 19 maart 2024:

Conform.

1. Aanleiding

In maart 2021 was het 70 jaar geleden dat KNIL-militairen en hun gezinnen in Nederland aankwamen. Veel gemeenten hebben dit momentum gebruikt op eerherstel en erkenning te geven voor het leed dat deze Molukse gemeenschap is aangedaan. Dit gebeurde overal op een soortgelijke wijze, namelijk door het geven van een bijzondere status aan de graven van de inmiddels overleden KNIL-militairen. Ook in Maastricht heeft een delegatie van de Molukse gemeenschap een verzoek gedaan voor erkenning van de graven en voor het oprichten van een herdenkingsmonument. In antwoord op schriftelijke vragen van de raad heeft burgemeester Penn-te Strake laten weten de wensen van de gemeenschap te verkennen en (evt. andere initiatieven) op hun haalbaarheid te toetsen met een constructieve grondhouding.

2. Context

Vanaf 1951 kwamen in totaal 12.900 voornamelijk Molukse KNIL-militairen met hun gezinnen in Nederland aan, getraumatiseerd door de Tweede Wereldoorlog en de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog. Bovenop deze trauma's wachtte bij aankomst een collectief ontslag voor deze aan Nederland trouwe soldaten en daarmee het verlies van de KNIL-status.

Vanuit de havens van Rotterdam en Amsterdam werden zij met hun gezinnen naar het demobilisatiecentrum in Amersfoort gebracht. Daarna werden zij door het hele land veelal in barakkenkampen ondergebracht, waaronder voormalige concentratiekampen (zoals in Vught en Westerbork). Uiteindelijk was er geen weg terug naar het geboorteland en werd een tijdelijk verblijf in Nederland permanent.

Vanuit de kampen verhuisden de Molukkers naar woonwijken in ons land, zoals in Maastricht naar Heer. Zij moesten niet alleen wennen aan een nieuw land, maar ook leren omgaan met de oorlogstrauma's waarvoor in die tijd nog geen hulpprogramma bestond. Met de kennis van nu waren zij nooit in voormalige concentratiekampen ondergebracht.

Binnen de Molukse gemeenschap laat dit tot op de dag van vandaag diepe sporen na. Het is één van de redenen waarom een deel van de eerste generatie Molukkers en hun kinderen het moeilijk vinden om naar de toekomst te kijken.

Ruim zeventig jaar na dato wordt de behoefte aan erkenning van het leed van de Molukkers en de doorwerking daarvan en het eerherstel van de Molukse KNIL-militairen maatschappelijk gevoeld. In

navolging van andere gemeenten is het voor Maastricht, stad met een significante Molukse bevolkingsgroep, van belang rekening te houden met deze gevoelens.

3. Gewenste situatie

Vanaf 2022 heeft er regelmatig ambtelijk overleg plaatsgevonden met een delegatie van de Molukse gemeenschap. De gesprekken hadden een verkennend karakter om de wensen en verwachtingen van hun achterban duidelijk te krijgen: wat wordt verstaan onder speciale erkenning en op welke wijze wordt hier aan voldaan?

Duidelijk is dat het om twee wensen gaat: erkenning geven aan de graven van deze oud KNIL-militairen, gesitueerd op de begraafplaats in Heer, en een kunstwerk dat de historie tot uitdrukking brengt.

Gelet op de toekomstplannen van deze particuliere begraafplaats in Heer is afgesproken de uitkomst hiervan eerst af te wachten alvorens verder over de erkenning aan de graven te spreken.

Met de delegatie van de Molukse gemeenschap is afgesproken om in de tussentijd het juiste aantal graven te inventariseren.

Verder is toen afgesproken om eerst prioriteit te geven aan de plannen voor het kunstwerk, waarbij de mogelijkheden voor de beoogde locatie reeds zijn onderzocht.

Een eerste ontwerp van het kunstwerk is gepresenteerd aan de adviescommissie Kunst in de Openbare Ruimte en voorzien van adviezen van de commissie. De uitwerking hiervan loopt nog. Voor dit kunstwerk is (nog) geen geld beschikbaar gesteld (anders dan de reguliere kleine bijdrage voor kunstwerken).

Alternatief

Tijdens de ambtelijke gesprekken met de delegatie zijn ook alternatieven besproken, zoals het creëren van een herdenkingsmonument op de gemeentelijk begraafplaats aan de Tongerseweg. Door de gemeenschap is duidelijk aangegeven dat de erkenning en waardering betrekking moet hebben op de graven van hun voorouders.

Bijzondere status

Het gaat in totaal om 52 graven van oud KNIL-militairen. De gevraagde bijzondere status wordt verkregen door het overnemen van de grafrechten, dit betreft de huur van het graf en niet het eigendom.

In de regel wordt er gesproken over “eeuwigdurende grafrechten”, die mogelijkheid bestaat in Maastricht echter niet omdat rekening gehouden moet worden met het beëindigen van een begraafplaats. Daarom wordt ingezet op het overnemen van grafrechten voor bepaalde tijd. Hiermee neemt de Gemeente Maastricht niet het onderhoud van de graven over.

De inventarisatie van Molukse KNIL-graven van de betreffende generatie is een ingewikkeld en tijdrovend proces geweest. Dit komt enerzijds omdat er geen actueel en sluitend register van deze specifieke groep graven bij de begraafplaats ontbreekt, en anderzijds omdat deze begraafplaats lange tijd verwickeld was in een vertrouwelijk overnametraject. Met hulp van de Molukse gemeenschap is een actueel overzicht verkregen van de Molukse KNIL-graven.

Op dit moment wordt dan ook uitgegaan van een lijst met 51 graven.

De huidige exploitant van de begraafplaats heeft aan de hand van deze lijst in beeld gebracht tot welke datum reeds betaald is voor de huur van de graven. Gebleken is dat voor een paar graven de huur niet meer is betaald, voor ongeveer een derde de huur binnen 5 jaar afloopt en voor het overige deel de huur reeds voor vele jaren is betaald (zelfs een aantal voor meer dan 30 jaar). Niet meer te achterhalen valt welk bedrag destijds is betaald voor de huur.

De Molukse gemeenschap heeft de voorkeur uitgesproken dat de financiële afhandeling met betrekking tot de erkenning van de graven direct met de exploitant van de begraafplaats wordt geregeld.

De huidige exploitant van de begraafplaats rekent voor 20 jaar huur, €1400, voor 30 jaar, €1775 en voor 50 jaar, € 2075. Dit zou bijvoorbeeld voor alle 52 graven en voor 30 jaar neerkomen op een totaal van €90875 (inclusief achterstallige huur).

Met de exploitant is overeengekomen om de grafhuur voor alle betreffende graven tot 2070 af te kopen voor een bedrag van €53250,00. Hiertoe is gerekend met een gemiddelde van 30 jaar per graf (omdat voor een aantal graven reeds voor een lange periode is betaald) en voor 30 van de 52 graven.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

N.v.t

5. Effect op de openbare ruimte

N.v.t.

6. Personeel en organisatie

N.v.t.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

N.v.t.

8. Financiën

Het overeengekomen bedrag van €53250,00 is een incidentiele uitgave waarvoor geen dekking is, vandaar het voorstel om deze kosten ten laste te brengen van de post Onvoorzien.

9. Aanbestedingen

N.v.t.

10. Participatie tot heden

Bij het tot stand komen van dit collegevoorstel heeft afstemming met een delegatie van de Molukse gemeenschap plaatsgevonden.

11. Voorstel

Het college gaat akkoord:

1. met het verzoek van de Molukse gemeenschap om, als eerherstel, de kosten voor de huurrechten van de graven van de overleden Molukse KNIL-militairen tot 2070 over te nemen, en
2. om de kosten hiervan, zijnde €53250,00, ten laste te brengen van de post Onvoorzien.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

De afspraken met de exploitant van de begraafplaats worden contractueel vastgelegd waarna het overeengekomen bedrag wordt overgemaakt. Om de overname van de grafhuur te markeren wordt op 25 april aanstaande om 19 uur in het stadhuis een bijeenkomst voor de Molukse gemeenschap en het stadsbestuur gehouden. Tevens zal voor deze gebeurtenis een oorkonde worden opgesteld.